

GORNIKI MODRE IN HUDE KRVI

LOJZ ŠTEBLAJ

Tako, osnutek študije o tipih planincev sedanje- ga časa je pri kraju. Seveda seznam niti za sedanji čas ni popoln, saj goroznanstvo odkriva iz dneva v dan nove tipe. Naš raziskovalec nam je poslal še nekatere izsledke s tega področja, ki jih bomo nemara kdaj objavili – skupaj s še kakšnim poskusom raziskave gornišstva s tega zornega kota. Planinski vestnik bo nasploh prav rad objavil vse nove tehtne doneske s tega področja. (Op. ur.)

* * *

30. Planinska pijavka ima ime po tem, ker pije in je še sploh nadležna. Pije oziroma »loka« in pridno ponavlja tisti znani gib z roko- od mize do grla. Vsebinska lokanja je, strokovno povedano, vse, kar ima dva grada več kot Ljubljana. Vpitje in tuljenje v oblakih dima izpopolnjuje in krepi z različnimi elektronskimi napravami, kot so tranzistor, gramofon, mag- netofon itd. Tako pije še potrpljenje, živce in kri ter kvari dober zrak ostalim plemenom, ki so po sili razmer pod isto streho. Pijavke so navadno nekakšni zahojeni samci, ki jih k pitju spodbuja- jo ustrezne samice.

31. Planinski kameleon je planinec, ki spreminja barvo po okoliščinah in je zdaj pijav- ka, zdaj alpinist. Moja preučevanja kažejo, da sega njihova barvna lestvica mnogo širše – od navadnega planinca do (sramežljivo) planinsk- ga pravičnika! Velja za samice in samce!

TRIBARVNA KRI

Pri vsem dosedanjem preučevanju me je pekli- lo, čemu s(m)o taki. Ko pa sem zagledal prvi stavek neizpodbitnih ugotovitev **Antona O.** »U- biranje planinskih poti« na 455. strani PV '90, se mi je posvetilo. Planinstvo nam je v krvi! Tri vrste planincev, ki jih opisuje, ustrezajo trem barvam in kakovostim krvi! Ta ugotovitev je Kolumbovo jajce na kvadrat! Sedaj je vse jasno! Oglejmo si podrobneje njegove opredelitve!

Plemeniti planinec (Tone skromno: plani- nec-hodač ali tako imenovani normalni plani- nec), je očitno plemenite, tako imenovane **modre krvi**. V hribe hodi iz zdravorazumarskih razlogov, o razgledih govori z dušo(?), to mu je motiv vlačjenja v gore! So planinski informatorji, poznajo standardne čase hoje med posameznimi točkami, razen tega svetujejo najboljša počivališča in razgledišča, pa če jih vprašaš ali ne. So predstavniki planinske kakovosti, kar jim jamči modra, plemenita kri. Občudujejo »nara- vo, razglede, zanimiva srečanja, družabnost, kolegialnost« itd.

Plebejec (preprost, neizobražen, neotesan, surov, zarobljen, nizkoten) – planinec (Tone: planinec-tekač, maratonec) je plebejske, tako imenovane **rdeče krvi**. Je proizvod (ne posledica?) sodobne družbe, daje prednost ko-

ličini obiskanih vrhov in postojank in prehojenih ur v dnevju. Ima popolnoma izkrivljen odnos do življenja, do sebe, do narave. Nima časa zase, za druge, za občudovanje planin v celoti. Zani- majo ga le dosežki, planinski rekordi, čista količina planinskega udejstvovanja.

Antiplaninec (Tone: planinec-neplaninec) je nekakšne še brezbarvne, začasno rečeno **bele krvi**, če je tistemu, kar mu polje po žilah, sploh še mogoče reči kri (antikri?). Le leze ali se plazi po gorah. Je potencialni kandidat za gorske reševalce zaradi neprimerne obutve, neveščosti, strahu, pomanjkanja fizične in psi- hične kondicije. Je neveden, nerazsodен avan- turist, posnemalec in zasledovalec mode hoditi v gore. Praviloma niti ni član planinske organi- zacije, baraba, niti članarine ne plačuje!

PRISLUŠKOVANJA OB VEČERIH

O Tonetovi krvavi teoriji sem se pogovarjal s poznanimi krvosesi in preučevalci krvi. Bili so si edini, da naj kot nestrokovnjak rajne ne drezam v njihovo posvečeno znanost. Pritrdili so le, da obstajajo različne krvi in da se kri spreminja. Ali se kri spreminja po mojem teoremu od antikrvi do modre krvi zvezno ali stopničasto, pa je stvar posebne raziskave, ki se je bodo lotili takoj, ko jo bo kdo plačal.

Za vmesnih sto let pa pri polni zavesti, oprt na opazovanja planincev, postavljam teorem, da se kri iz antikrvi do modre krvi spreminja zve- zno, po različnih doslej še neznanih funkcijah. To pomeni, da nekdo, ki prične kot antiplaninec, ima nekaj možnosti, da se bo prelevil v planin- ca-plebejca in dalje morda celo v plemenitega planinca, če... Pa pustimo ta »če« za drugič. Opazovanja pričajo, da je v začetni fazi spre- memb (pa tudi na višjih stopnjah) ogromen osip. Da od sto antiplanincev postaneta le dva ali trije plemeniti planinci, drugi pa prej odnehajo ali za vedno ostanejo na kakšni nižji, navadno vmesni stopnji. Tudi hitrost preobraževanja je močno različna: nekateri potrebujejo le nekaj let, da dosežejo pravo plemenitost, večina pa šele takrat, kot pravi Janez: »Ko se mi je že zgrbil stas, mi trebuh visel je čez pas...«. Nekateri pa, žal, nikoli.

Tonetu sem neizmerno hvaležen za idejo in pobudo. Ker ga več stvari muči, jaz pa nisem ravnodušen, niti če se žival muči – čemu ne bi poskusil pomagati (krščenu?) Tonetu?

Najprej ugotovitev **g. Erskina**: »... dolgotrajno urjenje nožnih mišic na svežem zraku izdre bridkosti želo.« Torej, več hoje!

Glede prisluškovanja ob večerih, ko sestavljajo moštva in načrtujejo ture, opozarjam na že opisani rod planinskih gobeždačev, razred hvalisavcev. Razen ur in točk obiska navadno najavljajo tudi uro odhoda, ob treh, ob štirih, redko ob petih. Nema lokrat se nato primeri, da jih po povratku z bližnjega vrha sredi dopoldne-

va vidiš, kako še krmežljavi motovilijo okrog koč.

Pri vsakem prisluškovanju je treba upoštevati možnost pretiravanja in lahkovernost. To velja tudi za navedbe časovnih razdalj. Še najbolj se lahko zaneses na tiskane vodnike, kot so Julijske Alpe, Kamniške ali Savinjske Alpe, Karavanke itd. Če pa si pravi Gorenjec in si ne moreš privoščiti razkošja lastnega vodnika, si ga lahko ogledaš, žal pred turo, na PD ali v javni knjižnici.

Hitrost hoje je razen od stopnje treniranosti in let odvisna od vremena in od vsakokratnega počutja. Če ti zrastejo krila, pač letiš; steza ti sama beži pod nogami, kaj bi se plazil kot antiplaninec! Razgledovanje pa je še odvisno od sposobnosti hitrega dojemanja. Ljudje imamo pač različno dolge »lajtnege«! Nekateri tudi shranjajo vtise v notranjost, drugi pa se morajo o tem pogovarjati in potrjevati, kot bi ne zaupali vase. Vzkliki: Prekrasno! Divno! Čudovito! Res lepo! so lahko tudi posledica napačnega razumevanja dobre vzgoje.

KAJ PA PLANINSKA POLICIJA?

Tistemu, ki ga motijo tekači, maratonci, antiplaninci itn., povem, da lahko prične ubirati samotnejše planinske poti. Teh je, na srečo, pri nas še dosti. Tako se izogneš »poteptanih kakovosti planin in razvrednotenega poligona za hitrostne dosežke« na planinskih promenadah, če ti niso preveč všeč. Hoja po neoznačenih poteh in brezpotjih pa tudi še ni prepovedana. Lastna jetra je pač treba varovati pred jezo oziroma jezljivostjo!

Tone ima šolniško dušo. Planinskim društvom predlaga vzgojo, dobesedno v praksi, v gorah. Njegov predlog bi doživel zanesljiv polom. **G. Murphy** namreč trdi: Zapleteni problemi imajo preproste, lahko razumljive napačne odgovore. To potrjuje zadnjih 50 let obvezne vzgoje in izobraževanja v javnih šolah, vstevši nekakšno polkadetnico oziroma celodnevno šolo z usmerjenim izobraževanjem vred. Dvomim, da bi tako delo lahko prevzeli oskrbniki na splošno, saj jim je **Hudomušni Janko** pripisal, da je njihova glavna naloga striženje volne. V nekaterih kočah si kar kljuko podajajo; vem za primer, ko se je ves komplet zamenjal trikrat v letu. Tak oskrbnik ne spozna niti vseh loncev v kuhinji, kaj šele gore okrog postojanke. Mogoče pa bi bilo potrebno uvesti posebno planinsko policijo, ki bi v teh spremenljivih časih lahko zaposlila bivše pravoverne miličnike, ki že imajo potrebno »vzgojno« prakso, pa tudi stare uniforme. Ali bi to vlogo zaupali posebnim gasilcem?

Za našo rabo že poznamo planinskega gobeždača, razred zabavljča. Zbirko dopolnimo le še s plemenom, rodom, razredom, oddelkom. 32. Planinski naivni realisti, ki je pristaš naivnega realizma, za katerega **g. Verbinc** trdi, da je nezavedna, elementarna oblika materializma, ki ne loči bista pojavov od videza in jemlje neposredno čutno zaznavanje za pravilen odraz resničnosti. Naivca samega pa **g. Verbinc** razlaga: prostosrčen, prostodušen; naraven; neprisljen (ne ozirajoč se na družbene konvencije); naravno preprost (pej. omejen);

nedolžen; pretirano zaupljiv; otročji; neuk, neizkušeni.

Dovolj!

Iz napisanega je očitno, da rod planincev po svojih lastnostih žal ni enoten.

Že navidez se loči: otroci, mladi, brsteči, cvetoči, plodni, umirjeni, uveli... kot iz škatlice vzeti in zanemarjeni... v pravih planinskih čevljih, v vse mogoče vrste dotrajalih in neprimernih obvalih... pisano oblečeni kot metuljčki in pusto, klasično odeti... zaviti do nosu, razgaljeni... s ogromnimi nahrbtniki in brez nahrbtnikov... s smučarskimi, kakšnimi drugimi palicami ali brez... težke sape, lahkotni... dame z mogočnimi modrci in tiste brez... taki, ki celo pozdravijo ali odzdravijo, pa taki, ki se molče zmuznejo mimo... itd., itn.

Hudomušni Janko jih je pred leti razdelil v devet plemen. Po globokem preučevanju smo dodali še triindvajset značilnih »tipov«, ki pa jih zaenkrat morfološko nismo določili, ali predstavljajo pleme, družino, razred ali le oddelek. To je tudi glavni vzrok, da jim nisem pripisal latinskih nazivov, malo pa tudi zato, ker ne znam latinsko.

Ponovno ugotavljam, da ni več čistih plemen, družin, razredov in oddelkov. Vse je nekako zmešano iz opisanih dvaintridesetih sestavin. Pri prvem osebu prevladujejo ene sestavine, nekaterih pa sploh ne premore.

Če koga še zanima, v kakšni družbi se rešuje ali pa se bo reševal, naj si iz zapisa izbere lastnosti, ki so mu všeč, po njih pa družbo. Kako bo dejansko ob morebitni katastrofi, bom preživelim še poročal. Seveda le, če se bom izmazal.

odmevi

Trepljanje po rami

V letošnji majski številki Planinskega vestnika sta **Črt Škodlar** in **Boštjan Hladnik** objavila zelo pohvalni oceni filma Katedrala Lotse scenarista in režiserja **Tomaža Ravnharja**. Ker ti oceni ne vsebujeta – razen zelo splošnih in posplošenih mnenj – nobenih relevantnih kritičkih ugotovitev, tega njunega pisanja ne gre razumeti drugače kot prijateljsko trepljanje po rami; kar pa spet ne gre razumeti drugače kot izraz zasebne spodbude, ki seveda z ničemer ne zavezuje samih avtorjev teh spodbud.

Pravo kritičsko delo, pisanje, recimo, filmskih kritik, je zagotovo neprimerno bolj resno, predvsem pa odgovorno početje, kot je trosenje prijateljskih pohval. Zato se tudi oglašam s svojim nepristranskim pogledom na Ravnharjev film.

Filmska kritika – če je res kritika – mora biti zasnovana na analizi filmske vsebine in forme, v kateri je ta vsebina posredovana. Filmska kritika – če poenostavim – mora najprej zaznati filmsko vsebino, jo miselno interpretirati, soočiti s filmsko sliko in ovrednotiti sozvočje filmske misli s njeno upodobitvijo. Če pri tem kritičkem početju ocenjevalec ugotovi harmonijo obeh temeljnih filmskih elementov, gre za uspešen